

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 บริบทของพื้นที่

เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทห่างจากที่ว่าการอำเภอสารภี 4 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 25 กิโลเมตร มีเนื้อที่โดยประมาณ 13,741 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,767 ไร่ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การคมนาคมในพื้นที่ในตำบลชมพู ใช้การคมนาคมทางบก มีถนนสายหลักและมีถนนซอยภายในหมู่เป็นถนนลาดยางและคอนกรีตเสริมเหล็กและยังมีถนนลูกรังบางส่วน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,067 คนแยกเป็นชาย 2,940 คน หญิง 3,127 คน จำนวนครัวเรือน 1,784 ครัวเรือน จำนวนประชากรขนานแน่นเฉลี่ย 441.53 คน / ตารางกิโลเมตร มีลำน้ำไหลผ่านสองสายคือ ลำน้ำแม่สะลาบและลำน้ำพญาคำ ซึ่งจะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำกวัง

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นครัวเรือนที่มีบุตรอยู่ในวัยเรียน บ้านแม่สะลาบ หมู่ที่ 7 ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 160 คน ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ การศึกษา อายุ รายได้ อาชีพ เอกสารสิทธิ์ที่ดิน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และสถานภาพหรือตำแหน่งในชุมชน สรุปได้ดังนี้

4.2.1 เพศ

จากการศึกษา พบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิง 89 คน คิดเป็นร้อยละ 55.60 เป็นเพศชาย 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 ดังตาราง 4.1 ที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากในช่วงที่ทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามมีเพศหญิงอยู่ในพื้นที่มากกว่าเพศชาย เพราะเพศชายจะออกไปทำงานนอกบ้าน

ตาราง 4.1 เพศของประชาชน

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	71	44.40
หญิง	89	55.60
รวม	160	100.00

4.2.2 การศึกษา

จากการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 รองลงมาคือมีการศึกษาในปริญญาตรี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.92 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 ไม่ได้เรียน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 06.30 ระดับอนุปริญญา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 05.00 และพบว่าไม่มีศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ดังตาราง 4.2 แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาไม่สูงนัก แม้จะพบว่ามีการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งที่จบปริญญาตรี

ตาราง 4.2 การศึกษาของประชาชน

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	10	06.30
ประถม	53	33.10
มัธยมตอนต้น	22	13.80
มัธยมตอนปลาย	27	16.90
อนุปริญญา	8	05.00
ปริญญาตรี	40	25.00
รวม	160	100.00

4.2.3 อายุ

จากการศึกษา ผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เป็นอันดับหนึ่ง คือจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาคืออายุระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 คน อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็น

ร้อยละ 13.10 อายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 เช่นกัน และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุต่ำกว่า 10 ปี ดังตาราง 4.3 ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เป็นผู้ใหญ่มีหน้าที่การงานมั่นคง เป็นหัวหน้าครอบครัว

ตาราง 4.3 อายุของประชาชน

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระหว่าง 10 – 20 ปี	37	23.10
ระหว่าง 21 – 30 ปี	33	20.60
ระหว่าง 31 – 40 ปี	21	13.10
ระหว่าง 41 – 50 ปี	48	30.00
51 ปี ขึ้นไป	21	13.10
รวม	160	100.00

4.2.4 รายได้

จากการศึกษา พบว่าประชาชนมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 ไม่ระบุรายได้ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ผู้มีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 และผู้มีรายได้ 10,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 03.80 จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และมีผู้ไม่ระบุรายได้มากถึง 58 คน จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ที่แน่นอนโดยการรับจ้างทำงานเป็นชิ้นงาน รับจ้างทั่วไป เช่น รับเหมาก่อสร้าง รับเย็บผ้าจากโรงงานอุตสาหกรรม รับทำเครื่องเงิน ตลอดจนเป็นผู้ไม่ประกอบอาชีพ ดังตาราง 4.4 แสดงว่าประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ในระดับกลาง เรียกว่าเป็นชนกลางเป็นส่วนใหญ่ และมีประชาชนอีกส่วนที่ไม่ระบุรายได้ของตนเอง เนื่องจากไม่ไว้วางใจที่จะให้ข้อมูลทางการเงินกับบุคคลอื่น

ตาราง 4.4 รายได้ของประชาชน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	59	36.90
ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท	37	23.10
10,000 บาท	6	03.80
ไม่ระบุรายได้	58	36.60
รวม	160	100.00

4.2.5 อาชีพ

จากการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่ประกอบอาชีพซึ่งมีจำนวนมากถึง 40 คน จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด อาชีพรับจ้างทั่วไป 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 อาชีพเกษตรกร 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.10 อาชีพ ลูกจ้างบริษัทเอกชน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 อาชีพค้าขายหรืออาชีพธุรกิจส่วนตัว 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ไม่ระบุอาชีพ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 00.60 อาชีพอื่น ๆ อีกจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 04.40 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการและรัฐวิสาหกิจเลย ดังตาราง 4.5 ซึ่งสอดคล้องกับเพศของประชาชนที่แสดงก่อนหน้านี้ เนื่องจากประชาชนผู้ไม่ประกอบอาชีพ คือ แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และ นักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ในวัยเรียน

ตาราง 4.5 อาชีพของประชากร

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	37	23.10
เกษตรกร	29	18.10
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	26	16.30
ไม่ประกอบอาชีพ	40	25.00
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	20	12.50
อื่น ๆ	7	04.40
ไม่ระบุอาชีพ	1	00.60
รวม	160	100.00

4.2.6 ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์

จากการศึกษา ด้านที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ พบว่ามีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวนมากถึง 128 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.10 และผู้ไม่ระบุการมีที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 01.90 ดังตาราง 4.6 แสดงว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานาน

ตาราง 4.6 ที่ดินเอกสารสิทธิ์ของประชากร

ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	128	80.00
ไม่มี	29	18.10
ไม่ระบุ	3	01.90
รวม	160	100.00

4.2.7 ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

จากการศึกษา ด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปี กล่าวคืออาศัยอยู่ในชุมชนระยะเวลานานกว่า 41 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 06.30 ระยะเวลาระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 57 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.60 ระยะเวลา ระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 ระยะเวลาระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.40 ระยะเวลาระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.50 ไม่ระบุระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 00.60 และไม่มีผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 1 ปี รวมระยะเวลาที่ผู้ตอบสอบถามอาศัยอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ย คือ 35.60 ปี ดังตาราง 4.7 สอดคล้องกับการมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ได้แสดงก่อนหน้า

ตาราง 4.7 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยของประชาชน

ระยะเวลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตั้งแต่ 1 – 10 ปี	20	12.50
ตั้งแต่ 11 – 20 ปี	31	19.40
ตั้งแต่ 21 – 30 ปี	41	25.60
ตั้งแต่ 31 – 40 ปี	57	35.60
41 ปีขึ้นไป	10	06.30
ไม่ระบุระยะเวลา	1	00.60
รวม	160	100.00

4.2.8 สถานภาพหรือตำแหน่ง

จากการศึกษา ด้านสถานภาพหรือตำแหน่งในชุมชน ส่วนใหญ่มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมหรือกิจกรรมใด ๆ ของชุมชนสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ขณะที่ผู้เป็นสมาชิกชมรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40 และเป็นผู้นำชุมชน มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ดังตาราง 4.8 แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีภาวะผู้นำ เป็นเพียงผู้ยินดีให้ความร่วมมือหากมีการร้องขอ

ตาราง 4.8 สถานภาพหรือตำแหน่งของประชากร

สถานภาพหรือตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมหรือกิจกรรม	71	44.40
เป็นสมาชิก	63	39.40
เป็นผู้นำ	26	16.30
รวม	160	100.00

4.3 การพัฒนาลำน้ำแม่สะลาบ

4.3.1 เหตุผลและความจำเป็นของการพัฒนา

การพัฒนาลำน้ำแม่สะลาบ ริเริ่มจากโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อม การศึกษาในประเทศไทย หรือ “โครงการ seet” ซึ่งเป็นโครงการภายในความร่วมมือของรัฐบาลไทย กับรัฐบาลประเทศเดนมาร์ก โดยยึดหลักให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โรงเรียนวัดแม่สะลาบ จึงได้นำโครงการเข้ามาสู่ชุมชนภายใต้ความร่วมมือของวัดแม่สะลาบและ องค์การบริหารส่วนตำบลชมพู ด้วยเห็นว่าชุมชนบ้านแม่สะลาบมีลำน้ำแม่สะลาบไหลผ่านประกอบกับ ลำน้ำเริ่มประสบปัญหาหาตื้นเขิน และไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ โครงการได้รับการตอบรับ เป็นอย่างดีจากประชาชนในชุมชน ทางโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู จึงคิดว่าควรจัด ให้มีโครงการเฟื่อระวังลำน้ำสะลาบเพื่อเป็นการต่อยอดจากโครงการแรก และได้มีการพัฒนา โครงการอย่างต่อเนื่องมาตลอด

4.3.2 การตื่นตัวของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากหอกระจายข่าวของชุมชน จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 ได้รับข้อมูลจากคณะกรรมการชุมชน มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ได้รับข้อมูลจากส่วนราชการ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน 39 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.4 ได้รับข้อมูลจากเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ได้รับข้อมูล จากวิทยุ โทรทัศน์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ได้รับข้อมูลจากองค์กรเอกชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ดังตาราง 4.9 ซึ่งการได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นี้จะนำไปสู่การมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศแม่น้ำ

ตาราง 4.9 การได้รับข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อมจากแหล่งต่าง ๆ

การได้รับข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิทยุ โทรทัศน์	18	11.3
เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์	36	22.5
หอกระจายข่าว	106	66.3
คณะกรรมการชุมชน	48	30.0
ส่วนราชการ	39	24.4
องค์กรเอกชน	2	1.3
รวม	160	100.00

4.3.3 การใช้ประโยชน์จากลำน้ำแม่สะลาบ

จากการศึกษา พบว่ามีผู้ใช้น้ำสำหรับบริโภค จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ใช้น้ำสำหรับอุปโภค เช่น ซักผ้า รดน้ำต้นไม้ ล้างรถ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น ทำการเกษตร เลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 และไม่ได้ใช้ประโยชน์จากลำน้ำแม่สะลาบมากถึง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 ดังตาราง 4.10

ตาราง 4.10 การใช้ประโยชน์จากลำน้ำแม่สะลาบ

การใช้ประโยชน์จากลำน้ำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ใช้ประโยชน์	72	45.0
ใช้บริโภค	13	8.1
ใช้อุปโภค	28	23.8
ใช้ประกอบอาชีพ	47	29.4
รวม	160	100.00

4.4 ความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาลำน้ำแม่สะลาบ

4.4.1 การริเริ่มของชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่าด้านการมีผู้นำชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าชุมชนมีผู้นำในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 และไม่มีผู้นำชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 จะเห็นชัดเจนว่าในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะมีผู้นำในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังตาราง 4.11

ตาราง 4.11 การมีผู้นำชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผู้นำชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	154	96.3
ไม่มี	6	3.8
รวม	160	100.00

4.4.2 ความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินโครงการ

จากผลการศึกษาพบว่าด้านความคิดเห็นในการการดำเนินโครงการน้กสืบสายน้ำของโรงเรียนวัดแม่สะลาบ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่สนับสนุนให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากถึง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 99.4 และมีผู้ไม่สนับสนุนให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพียง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนนั้น ยินดี และต้องการให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะการนำโครงการต่าง ๆ เข้ามาในชุมชนเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเอง ดังตาราง 4.12

ตาราง 4.12 ความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินโครงการน้กสืบสายน้ำของโรงเรียนวัดแม่สะลาบ

ความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สนับสนุน	159	99.4
ไม่สนับสนุน	1	0.6
รวม	160	100.00

จากผลการศึกษาพบว่าในด้านการเข้าร่วมโครงการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 และมีผู้ไม่เข้าร่วมโครงการในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 แสดงให้เห็นว่าแม้ประชาชนจะเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการและก็มีเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นว่าหากเกิดโครงการเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนก็เป็นเรื่องที่ดี แต่ก็ไม่เข้าทำกิจกรรมกับโครงการเป็นจำนวนถึง ร้อยละ 23.8 ของประชาชนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม ดังตาราง 4.13

ตาราง 4.13 การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการน้กสืบสายน้ำของโรงเรียนวัดแม่สะลาบ

การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าร่วม	122	76.3
ไม่เข้าร่วม	38	23.8
รวม	160	100.00

จากผลการศึกษาพบว่าในด้านการมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบโดยการทำความสะอาดบริเวณบ้านของตนเอง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 โดยการไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงน้ำ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 โดยการกำจัดวัชพืชริมฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในลำน้ำแม่สะลาบ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 โดยการปลูกต้นไม้ ดอกไม้ เพื่อความสวยงามร่มรื่น จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 และโดยการว่ากล่าวตักเตือน ผู้ที่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงสู่

ลำน้ำแม่สะลาบ (พลาสติก กล่องโฟม ขวดน้ำ แก้วน้ำ กระเป๋าลูมิเนียม ขยะต่าง ๆ ตลอดจนน้ำเสีย จากครัวเรือน) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 ดังตาราง 4.14

ตาราง 4.14 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบ

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปลูกต้นไม้ ดอกไม้	54	33.8
กำจัดวัชพืชริมฝั่งลำน้ำ ในลำน้ำ	56	35.0
ทำความสะอาดบริเวณเขตบ้านของตนเอง	106	66.3
ไม่ทำความสะอาดปรกให้กับลำน้ำโดยการทิ้งสิ่งปฏิกูล ขยะต่าง ๆ ลงสู่ลำน้ำ	69	43.1
ว่ากล่าว ตักเตือน ผู้ที่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงสู่ลำน้ำ	15	9.4
รวม	160	100.00

ด้านการปฏิบัติกิจกรรมในมีการมีส่วนร่วมจากโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่จะปฏิบัติกิจกรรมในการมีส่วนร่วมจากโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบในวันปีใหม่ โดยมีจำนวนมากถึง 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ปฏิบัติกิจกรรมในวันเฉลิมพระชนม์พรรษาพระบาทสมเด็จพระราชาธิบดี (12 สิงหาคม ของทุกปีหรือวันแม่) จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 ปฏิบัติกิจกรรมในวันเฉลิมพระชนม์พรรษาพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (5 ธันวาคม ของทุกปีหรือวันพ่อ) จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ปฏิบัติกิจกรรมในทุกวันพระ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ปฏิบัติกิจกรรมในวันสงกรานต์ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และผู้ปฏิบัติกิจกรรมในวันอื่น ๆ เช่น ปฏิบัติทุกวัน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ดังตาราง 4.15

ตาราง 4.15 การปฏิบัติในการมีส่วนร่วมจากโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบ

การปฏิบัติในการมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ทุกวันพระ	36	22.5
- วันสำคัญทางศาสนา (วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา)	19	11.9
- วันเฉลิมพระชนม์พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (5 ธันวาคม ของทุกปี)	60	37.5
- วันเฉลิมพระชนม์พรรษาสมเด็จพระราชินี (12 สิงหาคม ของทุกปี)	63	39.4
- วันสงกรานต์	31	19.4
- วันปีใหม่	71	44.4
- วันอื่น ๆ	17	10.6
รวม	160	100.00

ผลการศึกษาพบว่า ด้านผู้ริเริ่มให้ปฏิบัติกิจกรรมการดูแลความสะอาดของสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จากการตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่ยังเกิดจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ริเริ่มให้ปฏิบัติกิจกรรม จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 และเกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเอง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ส่วนใหญ่ยังมาจากการริเริ่มของผู้นำชุมชนในองค์กรต่าง ๆ และยังสามารถชี้แจงว่าการจะให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนตนเองนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนต่าง ๆ เป็นผู้ริเริ่มและเป็นผู้สนับสนุน ดังตาราง 4.16

ตาราง 4.16 ผู้ริเริ่มกิจกรรมการดูแลความสะอาดของสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ผู้ริเริ่มกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ผู้นำชุมชน อาทิ นายก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส ผู้อำนวยการโรงเรียน	90	56.3
- กลุ่มของประชาชนในชุมชนเอง	70	43.8
รวม	160	100.00

ผลการศึกษาพบว่าด้านการได้รับประโยชน์จากโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบในด้านการเป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่น จำนวน 108 คิดเป็นร้อยละ 67.5 ได้รับความพึงพอใจจากผลงานที่สำเร็จ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 ได้รับความมีชื่อเสียงของชุมชน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ได้รับคำชมเชย ชื่นชม จากหน่วยงานของรัฐ เช่น อบต. อบจ. อำเภอ จังหวัด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว ศึกษาดูงาน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ดังตาราง 4.17

ตาราง 4.17 การได้รับประโยชน์จากโครงการเฝ้าระวังความสะอาดลำน้ำแม่สะลาบ

ประโยชน์จากโครงการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ได้รับความพึงพอใจจากผลงานที่สำเร็จ	94	58.8
- ชุมชนมีชื่อเสียง	43	26.9
- ได้รับคำชมเชย ชื่นชม จากหน่วยงานของรัฐ	22	13.8
- เป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น	108	67.5
- มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว ศึกษาดูงาน	1	0.6
รวม	160	100.00

4.5 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ

การศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำนั้น เพื่อให้ทราบว่าประชาชนในชุมชนสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำมากน้อยเพียงใด และมีความรู้ความเข้าใจในข้อใดมากที่สุด เนื่องจากระดับการมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละข้อจะบ่งบอกถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำของประชาชนในชุมชนที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ตาราง 4.18 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ

ความรู้ความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1. การรักษาความสะอาดบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ	1.04	.191
2. การตัดไม้ทำลายป่าเป็นสาเหตุทำให้เกิดน้ำท่วม	1.17	.376
3. การถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ลงแม่น้ำลำคลองไม่ทำให้น้ำเสีย	1.91	.293
4. น้ำที่สะอาดคือน้ำที่มีฟองอากาศลอยอยู่บนผิวน้ำ	1.91	.292
5. พืชฟอกไม่มีสารประกอบที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำ	1.82	.386
6. น้ำเสียจากครัวเรือนและชุมชน ทำให้ปริมาณของออกซิเจนที่ละลายในน้ำลดลง	1.13	.341
7. การแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการสร้างโรงบำบัดน้ำเสียเป็นการแก้ไขที่ดีกว่าการแก้ไขด้วยการลดสารมลพิษที่ทำให้น้ำเกิดการปนเปื้อน	1.73	.448
8. การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดี คือการมุ่งใช้ประโยชน์จากดิน น้ำ และป่าไม้ โดยใช้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก	1.38	.486
9. การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ดี ต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการของตนเอง	1.13	.339
10. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	1.13	.332

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนนตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

จากตาราง 4.18 การศึกษาพบว่ากระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในชุมชนวัดแม่สะลาบนั้นเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง จากหอกระจายข่าวของชุมชน และจากคณะกรรมการชุมชน เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนในชุมชน โดยการจัดประชุม อบรม สัมมนา อยู่เป็นนิจ ซึ่งผู้ที่เข้ารับการอบรมจะได้ค่าตอบแทนในการรับฟังการอบรม จนกลายเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนในชุมชนเข้ารับการอบรมอยู่เสมอ และจากเข้ารับฟังการอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแวดล้อมอยู่เป็นประจำนี้เอง จึงทำให้ประชาชนเกิดการสั่งสมความรู้

โดยความรู้ นั้นเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของคน กลุ่มคน ชุมชน และสังคมที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับ เป็นปัจจัยที่อาศัยข้อมูล ความคิด วิจัยญาณที่เป็นเหตุเป็นผลมาประกอบการไตร่ตรอง เปรียบเทียบ ตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธ แล้วเกิดเป็นความเข้าใจ (อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2548) และเมื่อประชาชนเกิดความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม พวกเขาเหล่านั้นก็จะเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นความตระหนัก รับรู้สภาพปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นหากไม่ช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม ทั้งนี้นอกจากประชาชนจะได้รับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากหอกระจายของชุมชน และคณะกรรมการแล้วนั้น ประชาชนในชุมชนยังได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ วิทยากร บุคคลากรครู ในชุมชน โดยการนำโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งมีชื่อย่อว่า “โครงการ seet” เข้ามาในชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำ เพื่อประโยชน์ของลูกหลานและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งที่มาของการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชน

การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ โดยจากผลการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว้านพะเยา อธิบายว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน (ธัญญา จันทรเกตุ, 2548) จึงเห็นได้ว่าปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจนั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือหากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมน้อย ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนก็จะอยู่ในระดับต่ำ แต่หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่า

4.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ โดยประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนจึงจะเรียกว่ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งขั้นตอนที่ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการร่วมคิดถึงสภาพที่เป็นอยู่ว่ามีอะไรเดือดร้อนบ้าง และมีสาเหตุมาจากอะไร การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน นับตั้งแต่วิเคราะห์หาสาเหตุ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา พิจารณาทางเลือกและแนวทางแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการที่วางไว้ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการติดตามและประเมินผล ความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นระยะ ๆ แล้วดำเนินการแก้ไข (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2526) ดังนั้นในการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ได้ 4 ส่วนด้วยกัน คือ 1) การมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงาน 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

4.6.1 การมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าทุกคนในชุมชนทราบถึงบทบาทและการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรเอกชนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมบริเวณสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับที่มาก โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนในชุมชนยังทราบถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นบริเวณสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับที่ดีมาก โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามรับทราบถึงบทบาทและการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรเอกชนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ และมีส่วนร่วมหรือทราบถึงการจัดสรรงบประมาณของการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบให้ผู้อื่นรับทราบบ้าง โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ดังตาราง 4.19

ตาราง 4.19 การมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

การมีส่วนร่วมรับรู้ สถานการณ์และ สภาพปัญหา	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการ มี ส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับปัญหา สิ่งแวดล้อมสองฝั่ง ลำน้ำแม่สะลาบให้ ผู้อื่นรับทราบ	18	1	22	67	50	3.28	(1.218)	ปานกลาง
2. ท่านทราบถึง บทบาทและการ ดำเนินงานของส่วน ราชการและองค์กร เอกชนเกี่ยวกับการ จัดการสิ่งแวดล้อม สองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	1	18	36	97	6	3.56	(.769)	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมหรือ ทราบถึงการจัดสรร งบประมาณของการ จัดการสิ่งแวดล้อม สองฝั่งลำน้ำ แม่สะลาบ	5	14	77	48	14	3.33	(.877)	ปานกลาง
4. ทุกคนในชุมชนของ ท่านทราบถึงปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น บริเวณสองฝั่งลำน้ำ แม่สะลาบ	0	22	45	74	17	3.54	(.864)	มาก

ค่าเฉลี่ยรวม = 3.42 S.D. = 0.93

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงระดับการมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับมาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นของตนเองอยู่เสมอ เรียกว่าความสัมพันธะระหว่าง

หน่วยภาครัฐกับประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับดี หน่วยงานภาครัฐในชุมชน อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีการจัดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนในชุมชนตลอดเวลา และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน รวมถึงให้คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนในชุมชน ประชาชนในชุมชนจึงรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาซึ่งในส่วนจากรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบที่หนึ่ง การรับรู้ข้อมูลสาร (public information) อธิบายว่าประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้ได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้องได้รับก่อนการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ (มนัส สุวรรณ, 2549) ทั้งนี้ยังมีผลสืบเนื่องมาจากสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 59 ระบุว่าบุคคลมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ (อ้างใน มนัส สุวรรณ, 2549) ซึ่งแม้จะมียกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไปแล้ว แต่ผลสืบเนื่องที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ มาเป็นเวลายาวนานจึงยังคงทำให้หน่วยภาครัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่น ยึดหลักการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน เนื่องจากเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เป็นแนวปฏิบัติให้รัฐเข้าถึงชุมชนได้

จึงเห็นได้ว่า จากการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่น อย่างต่อเนื่องนี้เองส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมรับรู้ รับทราบการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม และ โครงการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรส่วนท้องถิ่น แม้จะไม่ทั้งหมดของประชาชนในชุมชนแต่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนก็ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

4.6.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนบริเวณสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ในขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดกิจกรรมในด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดลอมของสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการจัดสรรงบประมาณของการจัดการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 3.30 3.25 และ 3.18 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 ดังตาราง 4.20

ตาราง 4.20 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดลอมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	14	20	45	61	18	3.31	(1.111)	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	9	18	61	47	23	3.36	(1.048)	ปานกลาง

ตาราง 4.20 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ (ต่อ)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านการจัดสรรงบประมาณของการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	10 6.3	23 14.4	67 41.9	45 28.1	13 8.1	3.18	(.994)	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	4 2.5	27 16.9	52 32.5	67 41.9	8 5.0	3.30	(.901)	ปานกลาง
5. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	26 16.3	23 14.4	70 43.8	18 11.3	21 13.1	2.91	(1.204)	ปานกลาง

ตาราง 4.20 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ (ต่อ)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
6. ประชาชนบริเวณสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	1	28	65	58	6	3.25	(.813)	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยรวม = 3.21 S.D. = 0.87

การตัดสินใจของชุมชนแต่เดิม มักเกิดมาจากการตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียวคือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ตัดสินใจให้ ชุมชนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามการตัดสินใจนั้นเท่านั้น หรือแม้กระทั่งในยุคสมัยต่อมาที่ผู้นำชุมชน อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ก็ยังเป็น การรับเอานโยบายของรัฐมาสั่งการในระดับชุมชนเท่านั้น น้อยมากที่จะเห็นการตัดสินใจที่เกิดมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนอย่างแท้จริง

ดังนั้นจากผลการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับปานกลาง เนื่องจากแม้ประชาชนจะร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในการร่วมวางแผนและตัดสินใจนั้นก็กลับมีประชาชนเข้าร่วมในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนจำนวนหนึ่งยังคิดว่าเป็นหน้าที่ ความรับผิดชอบของหน่วยภาครัฐในชุมชนต้องผู้ดูแล ประสานงาน วางแผนงาน และจัดกิจกรรม ตลอดจน โครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติ

และนอกจากนี้ จากรายงานการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในขั้นตอนการการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (แสง ชัยวรรณเสถียร, 2549) เช่นเดียวกัน

สาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับไม่มากนัก คืออยู่ที่ระดับปานกลางเท่านั้น เป็นผลมาจากวัฒนธรรมในการบริหารองค์กรชุมชน ซึ่งมีลักษณะแบบแนวราบ (flat organization) โดยมีระบบการประสานงานค่อนข้างสูง ไม่เน้นสายการบังคับบัญชา บางครั้งใช้ความผูกพันของคนในชุมชนเป็นกลไกในการติดต่อประสานงาน จึงขาดผู้รับผิดชอบหลักในการปฏิบัติงานที่ต้องการความชัดเจนในการวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจได้ ไม่อาจสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในองค์กรชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างจริงจังภาระดังกล่าวนี้จึงมักถูกผลักไปให้ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการเป็นผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจแทนทั้งหมด (กิติชัย รัตนะ, 2549)

4.6.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนได้ปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานและเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบที่ถูกจัดขึ้น เช่น ร่วมกันทำความสะอาดสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ร่วมปลูกต้นไม้ ดอกไม้ อยู่ในระดับที่ดีมากพอสมควร โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และ 3.58 ตามลำดับ แต่ประชาชนได้มีการสนับสนุนโครงการในด้านอื่น ๆ เช่น การบริจาคเงิน หรือสิ่งของเพื่อส่งเสริมการรักษาสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบรวมถึงได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นรับทราบเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ ตลอดจนการร่วมเป็นกรรมการหรือตัวแทนชุมชนในการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่าในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 3.20 และ 3.18ตามลำดับ ดังตาราง 4.23

ตาราง 4.21 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่ง
ลำน้ำแม่สะลาบ (N=160)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านได้ประชาสัมพันธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบให้ผู้อื่นทราบ	9	25	57	60	7	3.20	(.954)	ปานกลาง
2. ท่านเข้าร่วมเป็นกรรมการหรือตัวแทนชุมชนในการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	16	24	44	64	10	3.18	(1.091)	ปานกลาง
3. ท่านได้ปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	0	21	41	77	19	3.59	(.867)	มาก

ตาราง 4.21 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่ง
ลำน้ำแม่สะลาบ (N=160) (ต่อ)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4. ท่านได้สนับสนุนโครงการด้านอื่น ๆ เช่นการบริจาคเงิน หรือสิ่งของเพื่อส่งเสริมการรักษาสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	12	28	56	35	27	3.23	(1.157)	ปานกลาง
5. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบที่ถูกจัดขึ้น เช่น ร่วมกันทำความสะอาดสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ	4	28	25	75	26	3.58	(1.042)	มาก

ค่าเฉลี่ยรวม = 3.35 S.D. = 1.02

ทฤษฎีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพอใจ เต็มใจในการมีส่วนร่วม ของ Barnard ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ต้องประกอบไปด้วยปัจจัยเกี่ยวโอกาส เช่น โอกาสเกี่ยวกับการมีชื่อเสียง ความเด่น ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่พึงปรารถนา ได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ดี ปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคล โดยเปิดโอกาสให้เข้าแสดงอุดมคติโดยเสรี ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ร่วมงานหรือมีความสัมพันธ์อันดีมีตรงกับบุคคลในกลุ่ม ความผูกพันในสถาบันและการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสถาบัน และปัจจัยเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม ความมั่นคงในการทำงาน และการมีหลักประกันกินดีอยู่ดี

(อ้างใน วิชัย สกฤณา, 2541) ด้วยเหตุนี้จากผลการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชนมีความแตกต่างกัน ประชาชนที่ไม่ประกอบอาชีพและประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งมีจำนวนมากในชุมชนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนกลุ่มนี้จะมีเวลาเข้าร่วมทำกิจกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) โดยตรงในขณะที่ประชาชนผู้ประกอบอาชีพนอกชุมชนจะไม่สามารถให้เวลากับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นได้

นอกจากนี้การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่ นั้นยังเกี่ยวกับความตระหนักของประชาชนเอง ซึ่ง มนัส สุวรรณ ได้กล่าวถึงความตระหนักว่า หมายถึง การประจักษ์ รู้ชัดเจน เมื่อนำมาใช้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมซึ่งมองในเรื่องการรู้อจริง ความซาบซึ้ง การเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจมีความคิดว่าอะไรผิดอะไรถูก อะไรเป็นผลดี อะไรเป็นผลเสีย การมีความรักหวงแหนในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม การมีความวิตก มีความห่วงใยในเรื่องผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม การได้กระทำจริง ปฏิบัติจริงในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ (อ้างใน จักรกฤษ พานิชกุล, 2547) ซึ่งความตระหนักนี้จะส่งผลโดยตรงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการและแผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.6.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับที่ดีมากพอสมควร โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 แต่ในการเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหารจัดการด้านการจัดสรรงบประมาณกลับพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และได้มีการแสดงความคิดเห็นหรือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสอบถามความคิดเห็นจากหน่วยอื่นที่เกี่ยวข้องภายหลังจากการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางด้วยเช่นกัน โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และ 2.96 ตามลำดับ ดังตาราง 4.24

ตาราง 4.22 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ (N=160)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	ระดับความคิดเห็น					Mean	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.1 ท่านสามารถเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหารจัดการด้านการจัดสรรงบประมาณ	7	27	67	36	21	3.23	(1.029)	ปานกลาง
4.2 ได้มีการแต่งตั้งตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน	7	18	53	72	8	3.35	(.910)	ปานกลาง
4.3 ท่านได้แสดงความคิดเห็นหรือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4	30	69	44	11	3.18	(.907)	ปานกลาง
4.4 ได้มีการสอบถามความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายหลังการดำเนินการ	27	17	57	49	8	2.96	(1.145)	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยรวม = 3.18 S.D. = 0.79

การตรวจสอบและประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบนั้น มักเป็นการดำเนินการเชิงกระบวนการที่จะต้องมีการเตรียมการที่ชัดเจน เหตุนี้ที่ผ่านมาจึงไม่ค่อยพบว่ามีผลการประเมินผลโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากนัก และยังพบว่าไม่มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตามและประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในส่วนบทบาทของคณะทำงานยังไม่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อม (กิติชัย รัตนะ, 2549)

ดังนั้นจากผลการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับปานกลาง เนื่องจากแม้ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ในการจัดสรรงบประมาณ การดำเนินงานต่าง ๆ และมีส่วนร่วมวางแผนตัดสินใจในการทำกิจกรรม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นและแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ทำอยู่ รวมถึงมีการสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ทำกับหน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ น้อยมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากประชาชนส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมในการกิจกรรมเป็นผู้ไม่ประกอบอาชีพ และเป็นผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปในชุมชน ไม่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกมากนัก นอกจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ จะเป็นผู้เข้าไปในชุมชน ประชาชนเหล่านี้จึงจะมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและแนะนำการดำเนินกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ปฏิบัติภายในชุมชนให้ผู้อื่นทราบ

4.7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ในการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามแบบคำถามปลายปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบแบบสอบถามได้ง่ายขึ้น โดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ข้อใหญ่ด้วยกัน 1) ปัญหาในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบมีสาเหตุมาจากอะไร 2) มีข้อเสนอแนะอย่างไรในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ตาราง 4.23 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

ข้อ	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1	สาเหตุของปัญหา		
	- ขาดความร่วมมือ	110*	68.8
	- ขาดงบประมาณ	102	63.8
	- ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง	26	16.3
	- คนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญ	73	45.6
	- หน่วยงานรัฐไม่ให้ความร่วมมือ	23	14.4
	- อื่น ๆ	4	2.50
2	ข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อม		
5	ต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง	42	26.3
6	ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	90	56.3
7	จัดสรรงบประมาณ	105	65.6
8	ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ	116	72.5
9	อื่น ๆ	3	1.9

หมายเหตุ * จำนวน 110 จากผู้ตอบแบบสอบถาม 160 คน

จากตาราง 4.25 ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ คือการขาดความร่วมมือกันของประชาชนในชุมชนเอง แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการกระบวนกรจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำของชุมชน แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ประชาชนทั้งหมดภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ทั้งหมดของชุมชนนั้น มาจากประชาชนทุกคนไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น ดังนั้นหากจะให้ประชาชนทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้นั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแยกแยะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรอย่างชัดเจน โดยให้มีความเชื่อมโยงกับการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรจำแนกออกเป็น 2 ระดับคือ 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรับประโยชน์หรือผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรโดยตรง

ในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและผู้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ 2) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม หมายถึง ผู้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของคนในพื้นที่ กลุ่มเหล่านี้อาจหมายถึงกลุ่มที่เป็นผู้รับซื้อผลผลิต สินค้าและบริการที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรของคนในพื้นที่นั้นก็ได้ (กิตติชัย รัตนะ, 2549)

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบนั้น คือการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่น งบประมาณนอกจากจะใช้เป็นปัจจัยในการจัดการในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน ยังเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนทั้งในรูปแบบของตัวเงิน และค่าตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ โดย Murray ได้อธิบายว่า ความต้องการแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ประเภทแรกคือ ความต้องการทางกาย (viscerogenic needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ประเภทที่สองคือ ความต้องการทางจิตใจ (psychogenic needs) ซึ่งโดยรวมความต้องการเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ความต้องการเกี่ยวกับทรัพย์สิน 2) ความต้องการที่จะแสดงความทะเยอทะยาน มีอำนาจ มีกำลังใจ ปรารถนาที่จะสัมฤทธิ์ผลในสิ่งต่าง ๆ และต้องการมีเกียรติ มีชื่อเสียง 3) ความต้องการใช้อำนาจ การต่อต้าน การขอมแพ้ หรือความพ่ายแพ้ 4) ความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นหรือตนเองบาดเจ็บ 5) ความต้องการเกี่ยวกับความพึงพอใจระหว่างบุคคล เช่น ต้องการมีเพื่อน ต้องการปกป้องคุ้มครองและช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น (อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาคารวรรณ, 2539) มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานในเรื่องความต้องการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ดังนั้นงบประมาณจึงเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

นอกจากนี้ในด้านของข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าประชาชนต้องการการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานภาครัฐ ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมาการทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเกิดมาจากการนำขององค์กรเอกชน โดยผ่านทางโรงเรียนในชุมชนเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ แล้วนำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆเข้าร่วมหารือกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรส่วนท้องถิ่นในความรับผิดชอบของชุมชนนั้น จึงเกิดมีกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนขึ้น ฉะนั้นประชาชนจึงเห็นว่าหากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนอย่างจริงจังจะช่วยให้งิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

4.8 การทดสอบความสัมพันธ์

การทดสอบความสัมพันธ์ คือ การหาความสัมพันธ์ของ 1) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ และการถือครองที่ดินต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

4.6.1 เพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบไม่แตกต่างกันทางสถิติ คังตาราง 4.24 แสดงว่าประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับเดียวกัน

ตาราง 4.24 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบของประชาชนเพศชายและเพศหญิง

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t
ชาย	0.76	.242	-0.516 ^{NS}
หญิง	0.80	.256	

หมายเหตุ : NS = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.6.2 อายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามอายุ

จากการศึกษาพบว่าประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่าประชาชนทุกช่วงอายุต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับมาก เรียงลำดับตามกลุ่มอายุด้วยค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ กลุ่มอายุระหว่าง 10 - 20 ปี

กลุ่มอายุระหว่าง 21 - 30 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 31 - 40 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และ กลุ่มอายุระหว่าง 50 ปี ดังตาราง 4.25

ตาราง 4.25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบของประชาชน จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
ระหว่าง 10 – 20 ปี	37	4.09	1.298	มาก
ระหว่าง 21 – 30 ปี	33	3.98	1.668	มาก
ระหว่าง 31 – 40 ปี	21	3.87	1.398	มาก
ระหว่าง 41 – 50 ปี	48	3.84	1.299	มาก
51 ปี ขึ้นไป	21	3.67	1.289	มาก
รวม	160	3.89	1.399	มาก

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามอายุ จากการศึกษา ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.26

ตาราง 4.26 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับอายุของประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1	.133	.133	.068
ภายในกลุ่ม	158	311.061	1.969	
รวม	159	311.194		

4.6.3 อาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามอาชีพ

จากการศึกษา ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ พบว่าประชาชนอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพเกษตรกร และผู้ไม่ประกอบอาชีพ อันได้แก่ แม่บ้าน ผู้สูงอายุ นักเรียน นักศึกษา ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบในระดับมาก ทั้งนี้ยังพบว่า ประชาชนผู้ประกอบอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน อาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว และผู้ไม่ระบุอาชีพนั้น ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบเพียงระดับปานกลาง ดังตาราง 4.27

ตาราง 4.27 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
รับจ้างทั่วไป	37	3.53	1.499	มาก
เกษตรกร	29	3.69	1.389	มาก
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	26	3.30	1.756	ปานกลาง
ไม่ประกอบอาชีพ	40	3.95	1.784	มาก
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	20	3.16	1.869	ปานกลาง
อื่น ๆ	7	3.24	1.580	ปานกลาง
ไม่ระบุอาชีพ	1	3.38	1.388	ปานกลาง
รวม	160	3.03	1.609	ปานกลาง

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามอาชีพ

จากการศึกษา ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.28

ตาราง 4.28 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับอาชีพของประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1	.798	.798	.307
ภายในกลุ่ม	157	408.044	2.599	
รวม	158	408.843		

4.6.4 การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามการศึกษา

จากการศึกษา ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามกลุ่มการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประชาชนผู้ไม่มีการศึกษา ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ประชาชนผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี การศึกษา ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังตาราง 4.29

ตาราง 4.29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
ไม่ได้เรียน	10	3.78	1.879	มาก
ประถมศึกษา	53	3.89	1.679	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	3.62	1.786	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	3.51	1.879	มาก
อนุปริญญา	8	3.32	1.489	ปานกลาง
ปริญญาตรี	40	3.28	1.599	ปานกลาง
รวม	160	3.56	1.703	มาก

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามการศึกษา

จากการศึกษา ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันจะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.30

ตาราง 4.30 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับการศึกษาของประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1	.195	.195	.067
ภายในกลุ่ม	158	461.180	2.919	
รวม	159	461.375		

4.6.5 สถานภาพหรือตำแหน่งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามสถานภาพหรือตำแหน่ง

จากการศึกษา ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมพบว่าประชาชนทั้งที่มีเป็นผู้นำ เป็นสมาชิก และไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมหรือกิจกรรมใด ๆ ของชุมชน ล้วนแล้วแต่มีต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังตาราง 4.31

ตาราง 4.31 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จำแนกตามสถานภาพ
หรือตำแหน่ง

สถานภาพหรือ ตำแหน่ง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมหรือกิจกรรม	71	1.58	1.010	น้อยที่สุด
เป็นสมาชิก	63	1.88	.012	น้อย
เป็นผู้นำ	26	1.70	1.102	น้อยที่สุด
รวม	160	1.72	.738	น้อยที่สุด

**2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตาม
สถานภาพหรือตำแหน่ง**

จากการศึกษา ประชาชนที่มีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมต่างกันจะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.32

ตาราง 4.32 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับสถานภาพหรือตำแหน่งของประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	13.056	6.528	5.230
ภายในกลุ่ม	156	194.717	1.248	
รวม	158	207.774		

**4.6.6 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ**

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

จากการศึกษา ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามกลุ่มระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชน พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 41 ปีขึ้นไป และประชาชนที่อาศัยอยู่

ในชุมชนระยะเวลาตั้งแต่ 31-40 ปี มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนระยะเวลาตั้งแต่ 21-30 ปี ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนระยะเวลาตั้งแต่ 11-20 ปี และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนระยะเวลาตั้งแต่ 1-10 ปี มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตาราง 4.33

ตาราง 4.33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จำแนกตามระยะเวลา
ที่อยู่อาศัย

ระยะเวลา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
ตั้งแต่ 1 – 10 ปี	20	3.45	1.117	มาก
ตั้งแต่ 11 – 20 ปี	31	3.53	1.189	มาก
ตั้งแต่ 21 – 30 ปี	41	3.70	1.147	มาก
ตั้งแต่ 31 – 40 ปี	57	4.38	1.158	มากที่สุด
41 ปี ขึ้นไป	10	4.35	1.170	มากที่สุด
ไม่ระบุระยะเวลา	1	4.84	1.078	มากที่สุด
รวม	160	4.04	1.147	มาก

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตาม ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

จากการศึกษา ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยในชุมชนต่างกันจะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.34

ตาราง 4.34 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนของประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1	.013	.013	.010	.922
ภายในกลุ่ม	157	207.761	1.323		
รวม	158	207.774			

4.6.7 รายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามรายได้

จากการศึกษา ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามกลุ่มรายได้ของประชาชน พบว่า ประชาชนผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000 บาท ประชาชนผู้มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท และประชาชนผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับน้อย แต่ทั้งนี้ประชาชนผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จะมีความต้องการไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบมากกว่าผู้มีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท และผู้มีรายได้ 10,000 บาท ดังตาราง 4.35

ตาราง 4.35 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จำแนกตามรายได้ของ
ประชาชน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
ต่ำกว่า 5,000 บาท	59	1.86	.632	น้อย
ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท	37	1.65	.579	น้อยที่สุด
10,000 บาท	6	1.36	.678	น้อยที่สุด
ไม่ระบุรายได้	58	1.08	.540	น้อยที่สุด
รวม	160	1.48	.609	น้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามรายได้

จากการศึกษา ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันจะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.36

ตาราง 4.36 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับรายได้ประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1	.013	.013	.010
ภายในกลุ่ม	157	207.761	1.323	
รวม	158	207.774		

4.6.7 เอกสิทธิ์ที่ดินกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามการมีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน

จากการศึกษา ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามกลุ่มประชาชนที่มีเอกสิทธิ์ที่ดินพบว่า ประชาชนทั้งที่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินและที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ล้วนแล้วแต่มีความต้องการไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม สองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบอยู่ในระดับน้อย แต่ทั้งนี้ผู้ที่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินนั้นจะมีความต้องการไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม สองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบมากกว่าผู้ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ดังตาราง 4.37

ตาราง 4.37 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลค่าความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบ จำแนกตามเอกสารสิทธิ์
ที่ดินของประชาชน

ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การมีส่วนร่วม
มี	128	1.37	.400	น้อยที่สุด
ไม่มี	29	1.16	.339	น้อยที่สุด
ไม่ระบุ	3	1.02	.399	น้อยที่สุด
รวม	160	1.18	.389	น้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามเอกสารสิทธิ์
ที่ดิน

จากการศึกษา ประชาชนที่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินต่างกันจะมีความต้องการในการ
มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ .005 ดังตาราง 4.38

ตาราง 4.38 การวิเคราะห์ความแตกต่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมสองฝั่งลำน้ำแม่สะลาบกับเอกสารสิทธิ์ที่ดินประชาชน

แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1	1.126	1.126	7.754	.006
ภายในกลุ่ม	155	22.517	.145		
รวม	156	23.643			